

Enheten för tillsyn
Lotta Reimers

Rapport från inspektion hos Överförmyndarnämnden för Södertörn den 16 maj 2019

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län har efter inspektionen funnit anledning att kritisera Överförmyndarnämnden i Södertörn (nämnden) på följande punkter.

- Bristfällig handläggning av frågor om arvskifte i förmynderskap
- Lång handläggningstid för granskning av årsräkningar.
- Bristfällig redovisning av god man enligt 11 kap. 3 § föräldrabalken.
- Bristfällig hantering av felskickade handlingar.
- Bristfällig hantering av handlingar i två akter.

Inledning

Vid inspektionen den 16 maj 2019 granskade Länsstyrelsen 33 akter och 13 dagboksblad. Se bilaga med information om de granskade akterna och dagboksbladen.

Den 28 maj 2019 höll Länsstyrelsen ett sammanträde med nämnden där de frågor som uppstått vid granskningen av akterna behandlades. Vid sammanträdet medverkade Agneta Tjärnhammar (ordförande) och Joacim Krylborn från nämnden. Fredrik Fahlander och Niklas Näslund från nämndens kansli samt Lotta Reimers, Anna Östman och Lisa Wellenius från Länsstyrelsen.

I den mån Länsstyrelsen har funnit anledning att kommentera nämndens handläggning av ärendena framgår detta av rapporten, med hänvisning till aktuella akter.

Aktgranskning med kritik

Bristfällig handläggning av frågor om arvskifte i förmynderskap

Vid granskningen av akt 9530 angående ett förmynderskap noterade Länsstyrelsen följande. Den 29 oktober 2015 anmälde en juristbyrå behov av god man för tre barn på grund av att deras mamma avlidit och de är delägare i hennes dödsbo. Enligt ett testamente från den avlidne ska ett av hennes barn ha en särskild förvaltare. Nämnden beslutade att förordna en god man för alla tre barn. Gode mannen är samma person som pekats ut som särskild förvaltare.

I december 2015 ansökte gode mannen om samtycke till arvskifte men gav inte in någon arvskifteshandling. Nämnden begärde då komplettering och i juni 2016 inkom en handling kallad "Del arvskifte". Av handlingen framgår att dödsboet skiftas, förutom en fastighet som kommer att skiftas vid ett senare tillfälle. Barnen och förmyndaren bodde i fastigheten i fråga. Det gavs även in ett förslag på avtal

om sammanlevnad i oskiftat dödsbo avseende fastigheten. Den 5 december 2016 inkom bouppteckningen.

I skrivelser till gode mannen och förmyndaren den 7 mars 2017 uppgav nämnden att de har för avsikt att förordna olika gode män för de tre barnen eftersom barnen har olika intressen. De uppgav även att nuvarande gode mannen skulle entledigas eftersom det inte är möjligt att både vara utpekad särskild förvaltare och god man. I skrivelserna begärde nämnden in komplettering vad gäller delarvskiftet och avtalet angående oskiftat dödsbo. Förmyndaren har därefter gett förslag på tre olika gode män. Den 11 april 2019 skickade nämnden ut en påminnelse till gode mannen om att ge in redogörelse för 2018 som inkom den 24 april 2019. I akten fanns inget mer registrerat angående arvet eller bytet av god man. Det framgår inte att nämnden tagit ställning till delarvskiftet eller avtalet om sammanlevnad i oskiftat dödsbo. Ett av barnen blev myndigt i september 2018.

Enligt 15 kap. 1 § föräldrabalken (FB) ska en ställföreträdare företräda den enskilde i ett dödsbo där den enskilde har del. Enligt 15 kap. 5 § FB ska ställföreträdare som tar del i ett arvskifte för den enskildes räkning inhämta överförmyndarens samtycke till fördelningen av egendomen i dödsboet.

Nämnden bedömde redan i mars 2017 att de tre barnen bör ha olika ställföreträdare som företräder dem i dödsboet. Trots detta har inga åtgärder vidtagits sedan dess och barnen har fortfarande samma gode man. Länsstyrelsen anser att nämnden i denna del varit ytterst passiva i sin handläggning.

Vad gäller själva arvskiftet kan Länsstyrelsen konstatera att nämnden även där varit mycket passiva. En bouppteckning upprättades under år 2016 och i juni 2015 ansökte gode mannen om samtycke till något som kallades för delarvskifte, utan att nämnden fattat något beslut angående ansökan. Det enda nämnden har gjort sedan i mars 2017 är att två år senare begära in en redogörelse från gode mannen avseende år 2018. Nämnden har således varken beslutat angående gode mannens begäran om samtycke, begärt in någon redovisning för skifteshinder (enligt 15 kap. 3 § FB) eller tagit ställning till eller följt upp begäran om komplettering av avtalet om sammanlevnad i oskiftat dödsbo angående fastigheten i dödsboet (enligt 15 kap. 7 § FB).

Länsstyrelsen anser att nämnden handlagt ärendet på ett mycket bristfälligt vis och förutsätter att åtgärder vidtas. Länsstyrelsen riktar kritik mot handläggningen och kommer att följa upp att åtgärder vidtagits vid nästa inspektion.

Handläggningstid granskning av årsräkningar

I rapporten från Länsstyrelsens föregående inspektion (dnr 12629-2018) fick nämnden kritik för lång handläggningstid för granskning av årsräkningar. Inför nuvarande inspektion ställde Länsstyrelsen frågor till nämnden angående granskningen. En fråga som ställdes var hur stor andel av årsräkningarna avseende år 2017 som var granskade den 1 oktober 2018 och när den sista årsräkningen avseende år 2017 var granskad. Nämnden svarade att cirka 85 % av årsräkningarna var granskade den 1 oktober 2018 och att samtliga årsräkningar var granskade den 7 mars 2019. Nämnden uppgav även att 13 av årsräkningarna granskades under år 2019. Nämnden upplyste om att de årsräkningar som

granskats sent i princip alltid var sent inkomna och att nämnden därför behövt förelägga om vite. Fyra av årsräkningarna inkom först under år 2019.

Länsstyrelsen begärde in en lista över dessa ärenden och valde ut ett antal av dem för granskning vid inspektionen. I dessa ärenden granskades enbart dagboksbladen. Vid granskningen framkom följande.

Akt 12268 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Årsräkningen avseende år 2017 inkom den 28 februari 2018. Nämndens första åtgärd angående årsräkningen är registrerad i augusti 2018 då nämnden begärde komplettering från gode mannen. Gode mannen svarade att hen är sjuk. I oktober 2018 begärde nämnden in ett yttrande från gode mannen angående eventuellt beslut om anmärkning på årsräkningen. I november 2018 skickade nämnden en kopia av årsräkningen till gode mannen för ny underskrift. Den gavs in den 4 december 2018. I januari 2019 begärde nämnden ytterligare kompletteringar och den 4 februari 2019 granskades årsräkningen utan anmärkning men med korrigerings.

Akt 10804 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Årsräkningen avseende år 2017 inkom den 26 mars 2018. Nämndens första åtgärd avseende årsräkningen är registrerad i oktober 2018 då nämnden begärde komplettering från gode mannen. Nämnden angav att de ansåg att gode mannens redovisning är bristfällig och att hen ska upprätta en ny årsräkning. En sådan inkom i november 2018 och nämnden begärde ytterligare kompletteringar i januari 2019. Nämnden begärde därefter in ett yttrande angående eventuell anmärkning i februari 2019 och granskade därefter årsräkningen utan anmärkning men med korrigerings den 20 februari 2019.

Akt 5436 angående förvaltarskap

Årsräkningen avseende år 2017 inkom den 21 mars 2018. Nämndens första åtgärd avseende årsräkningen är registrerad i oktober 2018 då nämnden begärde komplettering från förvaltaren. Påminnelser skickades ut i november och december 2018. Kompletteringar gavs in i januari 2019 och nämnden granskade årsräkningen utan anmärkning men med korrigerings den 4 februari 2019.

Akt 4853 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Årsräkningen avseende år 2017 inkom den 21 mars 2018. Nämndens första åtgärd avseende årsräkningen är registrerad i oktober 2018 då nämnden begärde komplettering från gode mannen. Kompletteringen inkom i januari 2019. Nämnden begärde därefter in ett yttrande angående eventuell anmärkning i februari 2019 och granskade därefter årsräkningen utan anmärkning men med korrigerings den 20 februari 2019.

Akt 12666 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Årsräkningen avseende år 2017 inkom i februari 2018. Nämndens första åtgärd avseende årsräkningen är registrerad i oktober 2018 då nämnden begärde komplettering från gode mannen. Gode mannen uppgav då att hen inte skött huvudmannens hela ekonomi och begärde sig entledigad. Nämnden begärde därefter in ett yttrande angående eventuell anmärkning i december 2018 och

granskade därefter årsräkningen utan anmärkning men med korrigerings den 29 januari 2019.

Akt 13590 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Nämnden övertog tillsynen av ärendet i augusti 2018 och då hade årsräkningen avseende år 2017 inte granskats av den tidigare överförmyndaren. Nämndens första åtgärd avseende granskningen är registrerad i oktober 2018. Enligt anteckningen om granskning på årsräkningen granskades redovisningen den 4 februari 2019 med anmärkning. Samma dag har en begäran om yttrande angående anmärkningen skickats till gode mannen. Den 5 februari 2019 avslutades akten, men det framgick inte varför av dagboksbladet. Den 6 februari 2019 begärde nämnden ett yttrande från gode mannen angående entledigande på grund av anmärkningen. Den 7 februari 2019 begärde nämnden in sluträkning.

Akt 9044 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Årsräkningen avseende år 2017 inkom den 18 januari 2019. Nämnden förelade gode mannen vid vite att ge in årsräkningen i maj 2018 men ansökte inte om utdömande. Årsräkningen granskades utan anmärkning den 28 januari 2019. I akten fanns inga ytterligare registrerade åtgärder avseende årsräkningen.

Akt 11185 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Nämnden skickade ut en påminnelse till gode mannen om att inkomma med årsräkning avseende år 2017 den 20 mars 2018. Nämnden skickade ytterligare påminnelse med hot om vite den 25 april 2018 och den 7 maj 2018 beslutade nämnden om att förelägga gode mannen vid vite att ge in årsräkningen. Gode mannen begärde sig entledigad den 2 maj 2018, hen var vid inspektionstillfället ännu inte utbytt. Den 19 oktober 2018 ansökte nämnden om utdömande av vite till tingsrätten som dömde ut vite den 3 januari 2019. Årsräkningen gavs in den 4 februari 2019 och granskades utan anmärkning den 7 mars 2019.

Akt 11137 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Årsräkningen avseende år 2017 gavs in den 4 februari 2019, efter att nämnden förelagt gode mannen vid vite att ge in årsräkningen och tingsrätten den 17 september 2018 dömt ut vite. Nämnden granskade årsräkningen utan anmärkning den 21 februari 2019. Gode mannen har uppgett att hen är sjuk.

Vid sammanträdet uppgav nämnden att granskningen av årsräkningar avseende år 2018 hittills har gått fortare än tidigare. De har för närvarande granskat cirka 50 procent fler årsräkningar än vid samma tidpunkt förra året. Vidare tas med förtur alla nya ställföreträdare redovisning, alla ställföreträdare som tidigare fått föreläggande vid vite och alla ställföreträdare vars förra årsräkning granskades med anmärkning.

Länsstyrelsen kan konstatera att det finns några olika skäl till varför granskningen tagit så lång tid i dessa ärenden. I några ärenden har årsräkningarna inkommit kring den 1 mars 2018, men nämnden har inte påbörjat granskningen förrän framåt oktober 2018. I några ärenden har nämnden fått påminna och vitesförelägga för att alls få in årsräkningen, men i ett fall dröjde det fem månader från att nämnden beslutade att vitesförelägga innan de ansökte om utdömandet. I ett annat ansökte nämnden aldrig om utdömande. I några ärenden beror

tidsutdräkten delvis på att ställföreträdaren varit sjuk eller av annat skäl ska bytas ut, men där har bytet dragit ut på tiden. Länsstyrelsen kan utifrån granskningen därför konstatera att nämnden själva bidragit till de långa handläggningstiderna, genom att vara alltför passiva i handläggningen.

Länsstyrelsen vill därför erinra om regeln i 9 § förvaltningslagen (2017:900) (FL) om att snabb och enkel handläggning ska vara vägledande i samtliga ärenden hos överförmyndaren. En snabb handläggning hos överförmyndaren är av rättssäkerhetsskäl viktig för den enskilde som annars kan riskera att hans eller hennes personliga eller ekonomiska förhållanden försämras. Som Länsstyrelsen tidigare framfört, är sju månaders granskningstid för lång. I några av de granskade ärendena inledde nämnden granskningen först sju månader efter att årsräkningen kom in.

Länsstyrelsen kan konstatera att nämndens handläggningstider avseende årsräkningar för år 2017 liknar dem som noterades för år 2016 och som nämnden fick kritik för i föregående rapport. Länsstyrelsen är därför fortsatt kritisk och kommer återigen följa upp frågan vid nästa inspektion för att kontrollera att vidtagna åtgärder ger resultat. Länsstyrelsen vill även uppmana nämnden att, vid behov, informera ställföreträdare om att själva ansöka hos tingsrätten om entledigande enligt 11 kap. 19 a § FB, i de fall där rekrytering av ny ställföreträdare visar sig vara särskilt svår.

Bristfällig redovisning i ärende angående god man enligt 11 kap. 3 § FB

Vid granskningen av akt 8608 angående godmanskap enligt 11 kap. 3 § FB framkom följande. Nämnden förordnade under år 2015 och 2016 en god man för tre bortavarande delägare i ett dödsbo. I början av år 2018 gav gode mannen in ett arvskitte till nämnden där det framgår att dödsboet skiftats i januari 2018 med tvång, genom en boutredningsman. Gode mannen uppgav även att en av personerna hade återfunnits och att en annan visat sig inte ha rätt till arv. Det framkom även att den kvarvarande bortavarande personen har rätt till ett arv. Nämnden beslutade därför, i juni 2018, att godmanskapet för två av personerna skulle upphöra. Nämnden uppmanade samtidigt gode mannen att ge in en slutredogörelse med en begäran om arvode avseende dessa personer. Nämnden begärde in en förteckning avseende den kvarvarande huvudmannens arv, så snart det betalats ut, och upplyste gode mannen om hen ska ge in årsräkning före den 1 mars 2019. Därefter finns inga åtgärder registrerade förrän den 13 maj 2019 då nämnden skickade en påminnelse om slutredogörelse, förteckning och årsräkning, så snart arvet betalats ut. I akten fanns ingen förteckning eller årsräkning registrerad.

Länsstyrelsen kan konstatera att dödsboet har skiftats med hjälp av en boutredningsman och att skiftet skett med tvång. Ett tvångsskifte innebär att överförmyndaren inte ska samtycka till fördelningen av tillgångarna. Efter att arvet utbetalas ska gode mannen redovisa tillgångarna i enlighet med bestämmelserna i 14 kap. FB. Det är överförmyndaren som har tillsyn över gode mannen och som ska se till att gode mannen fullgör sin skyldighet. Skiftet skedde i början av år 2018 och vid inspektionstillfället hade gode mannen inte lämnat in något underlag som utvisar att arvet betalats ut till huvudmannen. Nämnden borde redan under början av år 2018 sett till att gode mannen gav in sådant underlag.

Nämnden har varit mycket passiv i sin bevakning av att redovisning inkommer. Länsstyrelsen är sammantaget kritisk till handläggningen av ärendet.

Bristfällig hantering av felskickade handlingar

Inför inspektionen begärde Länsstyrelsen in en lista över ärenden där det fanns registrerat att ett överklagande inkommit under de första månaderna år 2019 och valde ut ett antal ärenden för granskning. (Se även under *Hantering av överklaganden – omprövning och överlämning.*) Det visade sig att det i vissa av ärendena i själva verket rörde sig om felskickade överklaganden och ansökningar. Vid granskningen av dessa akter framkom följande.

Akt 13796 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

Huvudmannens före detta sambo gav in ett överklagande den 15 april 2019 avseende tingsrättens beslut om godmanskap den 28 mars 2019. Nämnden kontaktade den före detta sambon dagen därpå varpå hen återkallade sitt överklagande. Nämnden överlämnade överklagandet till tingsrätten den 2 maj 2019.

Akt 8495 angående förmyndarskap

Den 27 augusti 2017 inkom förmyndaren med en ansökan om medförmyndare. Den 3 oktober 2017 ansökte nämnden om anordnande av medförmyndarskap till tingsrätten. Den 24 oktober 2017 begärde rätten att få förmyndarens ansökan i original.

Akt 12787 angående godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

I ärendets dagbok finns registrerat att det den 12 november 2018 inkom en ansökan om upphörande av godmanskap. Handlingen saknades i akten. Den 26 november 2018 inkom ett föreläggande från tingsrätten angående en ansökan om upphörande. Bifogat skrivelsen är en kopia av handlingen som tidigare hade getts in till nämnden. Av handlingen framgår att den inkom till tingsrätten den 23 november 2019. Det framgår inte av nämndens akt att handlingen hade överlämnats till tingsrätten.

Överförmyndaren är enligt 6 § FL skyldig att lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan tillvarata sina intressen. I den serviceskyldigheten ingår bland annat att överlämna felskickade handlingar. Angående akt 13796 gäller att oavsett om personen ifråga har rätt att överklaga eller tar tillbaka sitt överklagande borde nämnden omedelbart överlämnat överklagandet till tingsrätten, såsom en felskickad handling. En felskickad handling bör överlämnas omgående, två och tre veckor är för lång tid.

Angående akt 8495 vill Länsstyrelsen påpeka att en ansökan om medförmyndarskap omedelbart ska överlämnas till tingsrätten, då det enligt 10 kap. 13 § FB är tingsrätten som beslutar om att utse en medförmyndare. Överförmyndaren ska inte utreda ärendet först och sedan ansöka själva.

Vad gäller akt 12787 anser Länsstyrelsen att det är lämpligt att en överlämning till rätten dokumenteras i akten – om handlingen registrerats som inkommen – för att kunna följa handläggningen och vart handlingen tar vägen.

Länsstyrelsen anser att nämnden sammantaget förtjänar kritik för handläggningen av dessa ärenden.

Akthantering

Vid granskningen noterades att akt 12772 angående anmälan om behov av ställföreträdare (se även under *Anmälningssärenden om behov av ställföreträdare*) endast innehöll de handlingar som härrörde från den senast inkomna anmälan, från december 2018. Övriga handlingar fanns inte akten. I dagboksbladet var dock samtliga handlingar, från december 2017 och framåt registrerade. På aktomslaget satt en lapp med texten ”Hittar inte den arkiverade akten”.

Vid granskningen av akt 12657 angående anmälan om behov av ställföreträdare framkom följande. Anmälan inkom i oktober 2017. I akten fanns inga handlingar efter den 22 november 2017, medan det på dagboksbladet fanns betydligt fler handlingar registrerade även efter det datumet. Av omständigheterna framgick att resten av handlingarna fanns hos en handläggare som arbetade med ärendet. Av information som handläggaren tillhandahöll efter inspektionen framgick att den del av akten som granskades var arkiverad och att nämnden av misstag haft två fysiska akter istället för en.

Vid sammanträdet uppgav nämnden att de har som rutin att om de har avslutat en akt angående anmälan om behov av ställföreträdare så ”återuppväcker” de akten om de får in en ny anmälan. Det innebär att de nya handlingarna förvaras tillsammans med de gamla.

Länsstyrelsen rekommenderar att nämnden registrerar in ett nytt ärende när en ansökan/anmälan kommer in till myndigheten även när en person har varit aktuell hos myndigheten i ett tidigare ärende. När ett ärende avslutas ska det normalt sett arkiveras i enlighet med kommunens arkivplan. Kommer det in en ny ansökan eller anmälan angående samma person ska ett nytt ärende öppnas. Behövs handlingarna i det äldre ärendet finns det inget som hindrar att överförmyndaren tar fram akten igen.

Länsstyrelsen kan även notera att nämndens egen rutin har avvikelser, då handlingarna i två ärenden inte hållts samman, trots att de getts samma ärendenummer. I båda fallen kunde nämnden inte omedelbart hitta alla handlingar som fanns registrerade under samma aktnummer.

Länsstyrelsen anser att nämnden förtjänar viss kritik för den bristfälliga hanteringen av handlingarna i dessa två akter.

Aktgranskning utan kritik

Begäran om allmän handling

Vid granskningen av akt 3242 angående godmanskap framkom följande. Den 21 april 2017 begärde huvudmannen, per telefon, ut alla handlingar angående redogörelser från gode mannen som fanns i hans akt. Nämnden svarade att de kommer att skicka e-post med information om kostnaden för kopiorna på handlingarna och att de vill ha svar om hen accepterar kostnaden. De kom också

överens om att handlingarna skulle lämnas i receptionen den 24 april 2017. Mellan den 21 april och 2 maj 2017 finns inga dokumenterade åtgärder i ärendet.

Den 3 maj 2017 begärde gode mannen ut utdrag av alla journalanteckningar och annan information som finns hos nämnden som gäller huvudmannen. Gode mannen anförde att huvudmannen har rätt att få gratis information en gång om året enligt lag och krävde därför en motivering till varför nämnden skulle ta betalt. Huvudmannen ringde till nämnden den 12 maj 2017 och undrade hur det gick med hans begäran om handlingar. Av tjänsteanteckningen framgår att huvudmannen sagt att hen fått information om avgifterna. Den 16 maj 2017 skickade nämnden en fråga till gode mannen om hen vill ha alla handlingar i akten eller bara redogörelserna. Gode mannen svarade två dagar senare att hen har pratat med huvudmannen och att det är hela akten som huvudmannen vill ha ut. Dagen efter svarade nämnden att huvudmannen har rätt att få ta del av registerutdrag utan kostnad men inte alla allmänna handlingar, huvudmannen måste därför betala för kopior av handlingar ur sin akt. Nämnden uppgav att de kommer att uppge vilken kostnad det blir efter att gode mannen svarat om de vill ha handlingarna. Därefter saknas ytterligare dokumentation angående begäran om handlingar.

I 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF) finns grundläggande bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet. Enligt 2 kap. 4 § TF är en handling allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt 9 eller 10 §§ är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten. I 2 kap. 15 § TF stadgas att allmän handling som får lämnas ut, dvs. inte omfattas av sekretess, ska på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av handlingen. Den som önskar ta del av handlingen har i sådant fall enligt 2 kap. 16 § TF även rätt att mot fastställd avgift få kopia av handlingen. En sådan begäran ska hanteras skyndsamt.

Bestämmelsen i 2 kap. 16 § TF innefattar inte någon rätt för myndigheter att kräva betalning i förskott. Krav på personligt besök och kontant betalning får inte ställas då någon begär kopior av allmänna handlingar (Justitieombudsmannen (JO) beslut 2002/03 s. 509). En myndighet kan självfallet inte kräva att en sökande kvitterar utfäendet av kopior, oavsett vad syftet med kvitteringen är, eftersom det strider mot anonymitetsskyddet i 2 kap. 18 § (JO beslut den 7 juni 2018 dnr 6047-2017). Innan en myndighet skickar kopior och faktura på avgiften, ska den informera sökanden om att en avgift kommer att tas ut och med vilket belopp (JO beslut den 17 december 2018 dnr 4567-2017). (Se Lenberg, Geijer, Tansjö (1 jan. 2019, Zeteo), kommentaren till 2 kap. 16 § TF.)

Enligt 16 kap. 7 § FB, har en omyndig som har fyllt sexton år och den som har god man eller förvaltare rätt att ta del av de handlingar som rör ställföreträdarskapet och som förvaras hos överförmyndaren.

JO har i flera beslut framfört att utgångspunkten för tillämpningen av bestämmelserna ska vara att en handling ska lämnas ut i direkt anslutning till sökandens framställning och att varje dröjsmål med utlämnandet ska kunna motiveras.

Länsstyrelsen kan inledningsvis konstatera att det varken framgår av akten om huvudmannen fått ta del av några handlingar, om hen återtagit sin begäran eller om hen vägrar att betala. Om detta beror på dokumentationsbrist eller på inget av detta skett framstår som oklart.

Ett utlämnande av allmänna handlingar till behörig part ska hanteras skyndsamt, inom några dagar. Hanteringen bör inte dra ut på tiden mer än absolut nödvändigt för att informera om den kostnad som en begäran medför. En myndighet är skyldig att upplysa om kostnaden och den enskilde kan givetvis tacka nej till handlingar på grund av kostnaden. Det är dock inte acceptabelt att myndigheten ska invänta svar på att kostnaden accepteras så att tidsutdräkten blir längre än några dagar eller, som tycks ha skett i detta fall, inte sker alls.

Hantering av överklaganden – omprövning och överlämning

I rapporten från Länsstyrelsens föregående inspektion fick nämnden kritik för handläggningen av överklaganden i tre ärenden. Vid nuvarande inspektion följde Länsstyrelsen upp frågan genom att begära in en lista över ärenden där överklaganden inkommit under de första månaderna år 2019 och välja ut ett antal ärenden för granskning.

Vid granskningen av akt 1251 angående godmanskap noterade Länsstyrelsen följande. Nämnden beslutade den 11 januari 2018 om arvode för ekonomisk förvaltning till en före detta god man. Nämnden beslutade att huvudmannen betalar arvodet. Den 14 januari 2018 skickade den före detta gode mannen in en skrivelse angående arvodesbeslutet. Hen uppger att han i sin redogörelse begärt ersättning för sex timmars arbete för avveckling av dödsbo, att ersättningen inte ingår i nämndens beslut och att hen vill ha ersättningen nu. Nämnden beslutade den 17 januari 2018 om ”arvode för speciellt arbete”, och att huvudmannen ska betala.

Länsstyrelsen kan konstatera att det nämnda arvodesbeslutet fattades före föregående inspektion. Länsstyrelsen förutsätter att nämnden ändrat sina rutiner vad gäller ändring av beslut som är till huvudmannens nackdel, och inte fattar beslut i strid med förvaltningslagen (se 37 § FL).

Anmälningsärenden om behov av ställföreträdare

Inför inspektionen granskade Länsstyrelsen nämndens register över aktiva ärenden och kunde konstatera att nämnden hade cirka 77 ärenden registrerade som under uppbyggnad som var äldre än sex månader varav 12 ärenden var äldre än ett år. Ärendena rörde anmälan om behov av god man eller förvaltare. Länsstyrelsen valde att vid inspektionen granska ett antal av dessa ärenden. Följande framkom vid granskningen.

Akt 12921 angående behov av god man 11 kap. 4 § FB

Anmälan inkom i december 2017. Fram till i juli 2018 har nämnden registrerat åtgärder för att t.ex. få in kompletteringar. 5 juli 2018 finns registrerat att ärendet lämnats för rekrytering. Därefter finns inga registrerade åtgärder fram till i februari 2019.

Akt 12772 angående behov av god man 11 kap. 4 § FB eller förvaltare
Anmälan inkom i november 2017. I juni 2018 beslutade nämnden att avskriva ärendet. Men i september 2018 ångrade nämnden avslutet av akten och startade ärendet igen, då en ny anmälan om behov av förvaltare inkom. Nämnden begärde in ett läkarintyg, men fick inte in något och beslutade därför att avskriva ärendet igen, i november 2018. I december 2018 gavs ännu en ny anmälan in och återigen startade nämnden upp akten. Under samma månad inkom ytterligare kompletteringar och ärendet överlämnades till rekryteringsfunktionen på kansliet. Därefter har inga åtgärder registrerats förrän den 9 maj 2019 då ärendet angavs som brådskande.

Vid sammanträdet uppgav nämnden att när handläggarna lämnar över till kansliets särskilda funktion för rekrytering vid byten och nya ärenden, så blir deras insatser enbart registrerade där. Om rekrytering inte lyckats inom sex månader så ska ärendet tillbaka till den som är handläggare för akten. Nämnden uppgav även att de har som rutin att ringa upp alla huvudmän eller någon i hans närhet, t.ex. boenden eller anhöriga, och fråga om de är nöjda med ställföreträdaren.

Efter inspektionen har nämnden uppgett att i dessa två ärenden har rekryteringsfunktionen gjort utskick till 180-230 ställföreträdare varannan vecka vid upp till 16 gånger. Därefter även varje vecka. I akt 12921 har även ett riktat utskick gjorts, i februari 2019.

Vad gäller akt 12772 kan Länsstyrelsen konstatera att ärendet i själva verket är tre olika ärenden från olika tidpunkter (se mer om detta under *Akthantering*).

Vad gäller akt 12921 kan Länsstyrelsen konstatera att nämnden varit mycket passiv i handläggningen av ärendet i cirka sju månader. Länsstyrelsen vill därför påpeka vikten av att ett ärende hela tiden drivs framåt (se 9 § FL) så att den enskildes behov inte åsidosätts.

Länsstyrelsen vill erinra om nämndens utredningsskyldighet vad gäller dessa ärenden och framföra att överförmyndare bör iaktta viss försiktighet med att avskriva ärenden utan att några större insatser gjorts för att bedöma den enskildes behov. I detta fall tycks problemet snarast varit bristande underlag, vilket borde kunnat fås in i ett tidigare stadium, innan behovet för den enskilde istället blev akut.

Länsstyrelsen vill även erinra om bestämmelsen i 17 § 2 st FFO som anger att överförmyndaren ska till akten foga kopior av skrivelser i ärendet samt anteckningar om sådana beslut och åtgärder av överförmyndaren som inte framgår av någon annan handling eller av registret. Sådana anteckningar skall ange dagen för beslutet eller åtgärden. Det kan därför vara lämpligt att på ett tydligare sätt anteckna i akten att det pågår försök att rekrytera ställföreträdare, när detta drar ut på tiden.

Väsentligt försenad handläggning enligt förvaltningslagen

Länsstyrelsen noterade vid granskningen av akterna att nämnden har skickat ut ett meddelande om väsentligt försenad handläggning enligt 11 § FL, i ärenden där granskningen av årsräkningen dragit ut på tiden.

Länsstyrelsen vill med anledning av detta framföra följande. Bestämmelsen i 11 § FL gäller sedan 1 juli 2018 och innebär att en myndighet som bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska underrätta parten om detta. I en sådan underrättelse ska myndigheten redovisa anledningen till förseningen. En förutsättning för att bestämmelsen ska aktualiseras är således att ärendet ifråga ska ha inletts av en enskild part; om ärendet inletts på myndighetens eget, eller annan myndighets initiativ omfattas det inte av bestämmelsen. Länsstyrelsen anser därför att granskningen av årsräkningen i sig inte utgör ett sådant ärende. Dock bör handläggningen av en ställföreträdares begäran om arvode omfattas.

Rapporten är upprättad av Lotta Reimers och Lisa Wellenius.

Bilaga:

Granskade akter

Kopia till:

Överförmyndarnämnden

Kommunfullmäktige i Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Salem och Tyresö

Kommunstyrelsen i Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Salem och Tyresö

Kommunrevisionen i Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Salem och Tyresö

Enheten för tillsyn
Lotta Reimers

Granskade akter

Godmanskap 11:4 FB
3242, 6656, 7007, 13796, 14137

Förvaltarskap
1251, 1585, 8175, 9801

Förmynderskap
2475, 6473, 7737, 7824, 8495, 8706, 9530, 10362, 12590

God man 11:3 FB
8608, 11199

Ensamkommande barn
8829, 9276, 11244

Under uppbyggnad
12657, 12772, 12895, 12921, 13036, 13065, 13163, 13210, 13228

Avslutat ärende
12787

Enbart dagboksblad
2251, 2601, 4853, 5436, 9044, 10804, 11137, 11185, 11951, 12268, 12666,
13590, 13696